

İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bir madde eklenmesi hakkında kanun

(Resmî Gazete ile ilânı : 17 . VI . 1946 - Sayı : 6335)

No.
4928

Kabul tarihi
11 . VI . 1946

BİRİNCİ MADDE — 13 Mart 1329 tarihli İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun 103, 104, 108, 110 ve 111 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 103. — Her ilde bir genel meclis bulunur. İl Genel Meclislerinin üyeleri ilceler adına seçilir. Her ilçe bir seçim çevresidir.

Nüfusu 20 000 e kadar olan ilcelerden bir, 20 001 den 30 000 e kadar iki, 30 001 den 45 000 e kadar üç, 45 001 den 60 000 e kadar dört üye seçilir. Bundan sonra her 20 000 nüfus için bir üye eklenir.

Bu esasa göre her ilçenin çıkaracağı üye sayısı İl İdare Kurulu ve daimî komisyonunun birlikte toplanması suretiyle kurulacak heyetin kararı ile belirtilir ve il içinde yayımlanır.

Madde 104. —

1. — Genel meclis üyeleri seçim hakkını haiz olanlar tarafından doğrudan doğruya seçilir. Oylar bir günde ve seçime ara verilmeden kullanılır.

Seçmen olabilmek için :

- A) Türk olmak;
 - B) 22 yaşını bitirmiş olmak;
 - C) Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak;
 - D) Kısıtlı olmamak;
 - E) Yabancı Devlet uyrukluğunu öne sürmemek;
 - F) Yabancı bir devletin resmî hizmetinde bulunmamak;
 - G) İlçe içinde yerleşmiş veya bu maksatla ilçede altı aydanberi oturmuş olmak;
- lâzımdır.

2. Silâh altında bulunan erat, jandarmalar, subaylar, polisler, askerî memurlar, askerî yargıçlar ve askerî okullar öğrencileri genel meclis seçimlerinde oylarını kullanamazlar.

3. Her ilin merkez ilçesinde ve o ile bağlı ilçe merkezlerinde seçimi idare ve kontrol etmek üzere belediye başkanının başkanlığında beş kişilik birer seçim kurulu teşkil olunur. Bu kurul üyeleri belediye meclisleri tarafından ve kendi aralarından seçilir. Aneak fesih, iptal veya meclisi teşkil edecek miktarda üye ve yedek üye kalmamış olmak gibi suretlerle belediye meclisinin kurulması mümkün olmayan yerlerde belediye başkan veya başkanvekili veya ilçenin yeni kurulmuş olması sebebiyle belediye seçimi henüz sonuçlanmamış olan yerlerde kaymakamlar tarafından belediye sınıırı içindeki mahalleler halkından ve belediye üveligi şartlarını haiz bulunanlardan ikiser kişi çağırılır. Bunlar çağırılan zatın başkanlığı altında belediye binasında toplanarak ve aralarından veya belediye üyesi şartını haiz olmak üzere dışardan vukarıda gösterilen miktarda seçim kurulu üyesi seçerler. Üyelerin üçü toplanmadıkça ve hazır bulunanların oyçokluğu birleşmedikçe seçim kurulunun kararları muteber olmaz.

Belediye şubesi olan ve ilçe teşkilâtı bulunan şehirlerde seçim kurullarına be-

lediye şubeleri müdürleri başkanlık eder.

Seçim kurullarında sayfaları numaralı ve idare kurulunca onamlı bir tutanak defteri bulunur. İşlemler ve kararların tutanakları bu deftere yazılır. Başkan ile üyeler tarafından imza olunur.

4. Her seçim kurulu, vali veya kaymakamın başkanlığı altında idare kuruluyla birlikte toplanarak, bütün seçmenlerin oylarını bir gün içinde kullanabilmelerini sağlamak amacı ile, seçim çevresini mümkün olduğu kadar bin seçmen sayısını geçmeyecek şekilde seçim bürosu adı verilen seçim sahalarına ayırır. Bu kararlarda büroların nerelerde kurulduğu, merkezleri ve hangi köy, mahalle ve sokakları kısmen veya tamamen, içine aldıkları açıkça belirtilir.

Bu kararlar Ağustos ayının ilk haftası içinde ve enaz seçim günüünden 15 gün önce gazete çıkan yerlerde gazetelerle, olmıyan yerlerde diğer vasıtalarla ilân edilir. Her seçim bürosunda, başkan ve üyeleri seçim kurullarınca seçilecek beş kişilik bir komisyon bulunur. Bu komisyonlar belediyesi olan seçim sahalarında belediye başkanları ile belediye meclisi üyeleri arasından, meclis üyeleri yetmiyen yerlerde belediyesi olmıyan seçim sahalarında münasip kimselerden seçilir.

Seçim komisyonları başkan ve üyelerinden çekilen veya komisyona gelmiyen bulunursa yerlerine seçim kurullarınca diğerleri seçilir. Toplanma ve karar verme yeter sayısı ile kararların defterlere yazılması ve imzalanması hakkında seçim kurullarına ait hükümler bu komisyonlar hakkında da uygulanır.

5. Üye seçiminde oy vermeğe hakkı olanların ad ve soyadını, baba ve ana adını, doğum yeri ve tarihini, ikametgâhının bulunduğu mahalle ve sokağın adı ile numarasını ve sanat ve isini gösterecek surette; şehir ve kasabalarda belediyelere, köylerde ihtiyar meclislerine hazırlanacak seçmen defterleri en geç Ağustosun 8 nci günü akşamına kadar seçim kurullarına verilir. Defterlerin bu kurullar tarafından incelenmesi işleri en geç Ağustos ayının 12 nci günü akşamına kadar bitirilir.

6. Besinci bende göre hazırlanmış olan seçmen defterlerinin bürolar itibariyle örnekleri çıkarılarak her seçim bürosu için kabul edilen genel yerlerde, tatil günleri hariç olmak üzere, altı gün astırılır. Bu defterlerin en geç Ağustosun 13 nci günü sabahı asılmış ve asılma süresinin son günü saat 18 de kaldırılmış olması lâzımdır. Defterlerin asılmazdan önce, hangi günler asılı kalacağı ve hangi güne kadar itirazların kabul edilebileceği ve hangi gündən sonra itirazların kabul edilemeyeceği seçim kurulları tarafından gazete ile, olmıyan yerlerde diğer vasıtalarla halka ilân edilir.

Defterlerin asılması ve kaldırılması ödevi şehir ve kasabalarda belediye idarelerine, köylerde muhtar ve ihtiyar meclislerine aittir.

Defterlerin asılı kaldığı altı gün içinde seçmenlerin adları, nitelikleri, defterlere yanlış veya mükerrer yazılmış veya hiç yazılmamış olduğuna dair ileri sürülecek itirazlar seçim kurullarınca dinlenip kurul kararıyla gereken düzeltmeler yapılır. Seçim kurulları verinde görülmıyen itirazların reddi hakkındaki karar örneğini itiraz edene bildirir. Bu kurullarınca itirazlar verinde görülmıdiği takdirde ret kararının örneği itiraz edene en geç defterlerin askıdan indiği gündən başlayarak iki gün içinde tebliğ edilir.

Seçim kurulunun kararına razı olmıyanların, kararın bildirilmesi günüünden başlayarak üç gün içinde mahallin aslıve hukuk mahkemesine, bulunmıyan yerlerde sulh hukuk yargıçlığına seçim kurulunun kararıyla birlikte başvurarak itiraz etmeğe hakları vardır. Bu süre bittikten sonra itiraz hakkı kalmaz.

Mahkeme itiraz iddialarını en çok altı gün içinde kesin olarak karara bağlar. Bu konudaki müraعات ve kararlar hiç bir hare ve resme tâbi değildir.

7. Seçim kurullarınca, herhangi bir vatandaşın adaylığının seçim bürolarında

yayılabilmesi için oyların atılmasından enaz bir hafta önce, seçilmek niteliğini taşıyan vatandaşın bir dilekçe ile istekte bulunması lâzımdır.

Vatandaşın siyasi bir parti tarafından adaylığının bildirilmesi veyahut o seçim çevresi seçmenlerinden enaz yüz kişinin yazı ile başvurmaları halinde de adaylığı yayılır.

Seçim gününde sandığın yakınında münasip bir yere konulacak levhalara adayların adları, soyadları, meslek ve sanatları yazılarak ilân edilir.

8. Defterlerin asıldığı gün, bunların asılı kalacağı süre ile düzeltilmeleri ve mahkemeye başvurma ve mahkemece karar verilme süreleri hesaplanarak bu sürelerin sonunu kovuşturan ilk Pazar gününe rastlayacak şekilde oyların il içinde hangi gün kullanılacağı valinin başkanlığında il idare kurulu ve daimî komisyonunun birlikte toplanması suretiyle kurulacak heyetin kararıyle belli edilir ve il içinde yayılır.

Sandığın açık kalacağı süre saat sekizden on dokuz kadardır. Ancak sandık başında oyunu kullanmamış seçmenler varsa onlar da oylarını kullanmadan tasnife başlanamaz.

9 Büro seçim komisyonlarının, oyların kullanılacağı günden enaz bir gün önce seçim kurullarınca kendilerine teslim edilen oy sandığı ve bürolarına ait seçmen defterleriyle birlikte büro merkezinde bulunmaları lâzımdır. Büro merkezinde sandığın konulacağı yeri mahallin icaplarına göre seçim komisyonu tâyin ve ilân eder.

10. Her seçmen kendi oyunu getirip seçim bürosundan alacağı zarf içine koyarak sandığa atmakla ödevlidir. Bu zarflar önceden seçim kurullarınca hazırlanıp mühürlenmiş olarak seçmen sayısınca seçim bürolarına verilir. Pusulaların beyaz kâğıttan olması gerekli olup bunlara seçmenlerin imzası, mühürü, adresi veya seçmenin kim olduğunu belli edecek herhangi işaret konulmıyacağı gibi her zarfa yalnız bir oy pusulası konur.

Pusulalara seçilecek üye sayısının bir misli fazlasıyla ad yazılır, önceden hazırlanıp yazılmış veya bastırılmış oy pusulaları da kullanılabilir.

Seçmenler oylarını yalnız adaylara vermeğe mecbur olmayıp dilediklerine verebilirler.

Her seçmen, ikametgâhının bulunduğu seçim bürosundan başka büroda oyunu kullanamaz. Ancak seçim komisyonlarının başkan ve üyeleri görevli buldukları bürolarda seçmen defterlerinin sonuna adları yazılmak ve hizaları imzalanmak suretiyle oylarını kullanabilirler. Seçim komisyonunca her seçmene kimliği sorulur ve gerekirse kimlik cüzdanını göstermesi istenebilir. Bu suretle kimliği belli olan seçmenin seçim defterinde yazılı adı hizasına imzası veya mühürü alındıktan sonra oyunu kullanmasına izin verilir. İmza bilmiyen ve mühürü olmıyanların sol elleri başparmağı bastırılır. Bu parmağı olmıyanların hangi parmağının bastırıldığı yazı ile açıklanır.

Hiçbir sebep ve suretle başkasının adına oy zarfı sandığa atılamaz.

11. Sandığa oy pusulaları atılmadan önce seçim komisyonu başkanı üyelere ve hazır bulunanlara sandığın boş olduğunugösterir ve bu olay bir tutanakla belirtilip komisyon üyeleri tarafından imza edilir. Sandığın başka, başka anahtarla açılır iki kilidi, üzerinde ince bir mektup sığacak kadar aralığı bulunur. Sandık anahtarlarından birini başkan, diğerini komisyon kararıyle üyelere biri saklar.

12. Seçim bürosunda, seçmen defterlerine konmuş olan imza, mühür veya parnak işaretlerine göre oylarını kullananların sayısı bir tutanakla belirtilerek sanlık seçim komisyonlarınca açılır ve aşağıda yazılı olduğu üzere hemen tasnif edilir:

A) Sandık içinden çıkan oy zarfları sayılarak, oylarını kullananların sayısını

belirten tutanakla karşılaştırılır;

B) Oy pusulalarına yazılan adlar okunamazsa veya seçilenin kim olduğu belli olmazsa hesaba katılmaz;

C) İstenilen sayıdan fazla ad yazılmış olan pusulaların başından başlayarak yalnız yetersayısı kabul edilir;

D) Pusulaya yetersayısından az ad yazılmışsa hesaba katılır;

E) Zarf içinde birden fazla pusula çıktığı ve bu pusulalarda aynı adlar aynı sıra ile yazılı bulunduğu takdirde pusulalardan yalnız biri yukarıdaki fıkralara göre hesaba katılır ve eğer bu pusulalarda başka başka adlar yazılmış veya aynı adlar değişik sıra ile yazılmış ise hiçbiri hesaba katılmaz;

F) Pusulaya aynı ad birkaç kerre yazılmışsa bir defa yazılmış sayılır;

G) Renkli kâğıtlara yazılan pusulalarla, imzalı, mühürlü veya seçmenin kim olduğunu belli edecek herhangi bir işaret taşıyan pusulalar hesaba katılmaz.

Bu suretle oyların sayılması ve tasnifi bittikten sonra :

A) Seçim günü;

B) Sandığın ne zaman ve kimlerin huzuru ile açıldığı;

C) Sandıktan kaç oy zarfı çıktığı ve oylarını kullananların sayısını belirten tutanakla karşılaştırma sonucu;

D) Oy pusulalarından kaç tanesinin ne sebeple hesaba katılmadığı;

E) En ziyade oy alanlardan başlayarak her adayın kaç oy almış olduğu;

F) Seçimin kanuna aykırı şekilde yapıldığı haber verildiği veya şikâyet edildiği takdirde bunların nelerden ibaret olduğu;

Bir tutanakla belirtilir.

Seçim bürolarınca tutulmuş olan tutanaklar ve seçim defterleriyle hesaba katılmayan oy pusulaları seçim komisyonları tarafından mühürlenecek bir zarf içinde, seçim bürosunun bağlı olduğu seçim kuruluna teslim edilir. Hesaba katılan oy pusulaları komisyon üyeleri ve orada hazır bulunanlar önünde yakılır ve bu keyfiyet bir tutanakla belirtilir.

13. Seçim kurulu, on ikinci bentte yazılı tutanakları tamamen teslim aldıktan sonra, aynı esaslar çerçevesinde ve bu tutanakları birleştirmek suretiyle ayrı bir tutanak düzenliyerek seçim çevresi içinde kimlerin kaç oy aldıklarını belirtir. En çok oy kazananlar üyeliğe ve ondan sonra oy kazananlardan ilcenin çıkaracağı üye sayısı kadarı da yedek üyeliğe seçilmiş sayılır. Eşit oy kazananlardan evli olan, evlilerden yaşı büyük olan, bu da eşit ise çocuğu çok olan tercih olunur. Çocuk sayısında da eşitlik halinde kura çekilerek adıönce çıkan sırada evvel olur.

Seçim kurulu, düzenliyeceği bu tutanağı hemen mahallin en büyük idare üstü aracılığıyla valiliğe gönderir. Valiler üyeliği ve yedek üyeliği kazanmış olanların adlarını il içindeki gazetelerden biriyle ilân edecekleri gibi kendilerine de yazı ile bildirirler.

Seçim bürolarınca düzenlenmiş olan bütün tutanaklar ve seçim defterleri ve diğer kâğıtlar mühürlü bir zarf içinde seçim kurulları tarafından çevrenin bağlı olduğu il veya ilçe belediye başkanlığına teslim edilir. Belediye başkanları bu zarfları bir seçim dönemi süresince saklamakla ödevlidirler.

14. Seçime katılan siyasi Partilerin temsilcileri oyların sandığa atılması, açılıp tasnif edilmesi sırasında seçim kurulu ve komisyonlarında hazır bulunmağa yetkilidirler. Bu maksatla seçim kurulları başkanları teşkilâtı olan yerlerde bu partilerin birer temsilcisini seçimde hazır bulunmak için yazı ile dâvet ederler. Doğrudan doğruya adaylığını koyanlar kendileri seçim kurul ve komisyonlarında bulunabilecekleri gibi temsilcilerini de gönderebilirler.

15. 13 ncü bende göre düzenlenmiş olan tutanaklar, ilk toplantısında genel meclise verilir. Meclis bu tutanağı seçilen üyelerin kanunda gösterilen nitelikleri haiz olup olmadıkları, seçimin yolunda yapılıp yapılmadığı bakımlarından ve varsa bu konudaki ihbar ve şikâyetlerle birlikte inceliyerek bir karara bağlar.

Kararın özeti ilgililere tebliğ edilir. İlgililer, tebliğ tarihinden başlayarak yirmi gün içinde bu kararlara karşı Danıştaya itiraz edebilirler. Bu konudaki itirazlar Danıştayca en geç iki ay içinde karara bağlanır.

Üyelerden birinin kanuni niteliği haiz olmadığına karar verilirse seçildiği ilçenin yedeklerinden en çok oy alanı üyeliğe çağrılır. Seçime fesat karıştırıldığı kabul edilirse o ilçede seçim yenilenir.

16. Vali ve kaymakamlar, seçim kurullarına ve komisyonlarına seçim işlerinde çalıştırılmak için yeteri kadar kâtip verirler.

Vali ve kaymakamlar yargıç ve yargıç sınıfından olanlarla subay ve askerî memurlar dışında kalan bütün memur ve hizmetlileri seçim işlerinde çalıştırmaya yetkilidirler.

Genel meclis seçimine ait bütün giderlerle, görevlendirilecek memur ve hizmetlilerin taşınma giderleri ve gündelikleri il özel idare bütçesinden ödenir.

17. Bu kanuna göre seçim işlerinde çalıştırılmaları vali veya kaymakamlarca uygun görülen memur ve hizmetlilerin verilen görevi makbul bir özüre dayanmaksızın kabul etmeyenlerinden beş liradan 25 liraya kadar ve bu görevlere tâyin edilenlerin görevlerini kabul etmelerine engel olanlardan on liradan 50 liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu cezalar seçim yapılan yerin en büyük mülkiye üstü tarafından verilir. Bu cezalara karşı itiraz veya temyiz olunamaz.

Madde 108. — İl genel meclislerinin süresi Eylül ayından başlamak üzere dört yıldır.

Seçim dönemi bitmezden önce meclis feshedilir veya infisah ederse yeniden seçilecek meclis eski meclisin süresini tamamlar. Bir seçim dönemi içinde yeniden kurulmuş veya kurulacak olan illerin genel meclislerine ait süreler de diğer genel meclislerin süresiyle birlikte sona erer. Seçim dönemi sonunda seçimin yenilenmesine imkân görülmezse Bakanlar Kurulu kararıyla süre bir yıl uzatılır. Bu takdirde, uzatılan süre gelecek meclisin döneminde geçmiş sayılır.

Madde 110. — Üyelerden çekilen, ölen veya süresi bitmeden önce başka bir ilde ikametgâhını nakleden veyahut üye olmak niteliğini kaybedenlerin yerlerine hangi ilçeden secilmişlerse o ilçenin yedekleri, kazandıkları oy sırası ile, evvelki üyenin süresini bitirmek üzere getirilir. Yedek üyelerde genel meclise üye olarak alındıktan sonra üyelik açılırsa o ilçede, son Genel Meclis seçimi için hazırlanan defterler esas tutularak, yalnız açılan üyelik için yeniden seçim yapılır. Bu suretle seçilen Üye, yerine seçildiği üyenin süresini doldurur.

Madde 111. — İl genel meclisleri yılda bir defa Eylülün ilk yarısı içinde toplanır. Seçimden sonra ilk toplanma günü valilerce, diğer toplanma günleri il genel meclislerince kararlaştırılır.

Ek Madde — Milletvekilleri seçimi Kanununun ceza hükümleri bölümündeki 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 ve 46 ncı maddeleri hükümleri il genel meclisi seçimlerinde de uygulanır.

GEÇİÇİ MADDE — Bu kanunun yayımlanmasından sonra ilk genel meclis seçimi 1946 yılı Ağustos ayı içinde yapılır.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

12 Haziran 1946

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 . VI . 1946 ve 1/575
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	12 . VI . 1946 ve 4/628
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	Cilt Sayfa 22 212 24 38,73:78,80,141:146